Situace českého znak

Významný předpoklad pro uchopení tlumočení v sociálních službách

Zásadní pro pochopení situace tlumočení pro neslyšící v českém prostředí je skutečnost, že při kontaktu s neslyšícím klientem dochází k tlumočení mezi dvěma absolutně různými (přirozenými) jazyky, z nichž jeden má bohužel obecně mnohem nižší společenský status (český znakový jazyk) než druhý (český jazyk).

▪ ***Text: Mgr. Naďa Hynková Dingová, Ph.D.***,
Ústav jazyků a komunikace neslyšících, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Znakové jazyky jsou z pohledu lingvistiky „mladými" jazyky (Stokoe, 1960) a jejich povaha je zároveň příčinou vzniku zcela specifické tlumočnické situace. Poté, co se na americkém znakovém jazyce podařilo dokázat, že znakové jazyky splňují definiční rysy přirozených jazyků (Hockett 1957) a mohou za ně být považovány (Stokoe 1960: 8), se výrazným způsobem změnil pohled na komunitu Neslyšících a tlumočení pro ni. Od té doby proběhla celá řada dílčích výzkumů, znakový jazyk začal získávat širší repertoár funkcí a postupně získává vyšší status i v řadách širší odborné veřejnosti také v českém prostředí. Velký význam má poznávání fungování a struktury českého znakového jazyka i pro samotné české neslyšící. Dochází k většímu uvědomění si hodnoty českého znakového jazyka, ubývá pochybností, že není plnohodnotným jazykem, vhodným pro veřejné a oficiální příležitosti, komunikaci s většinovým prostředím či užívání ve vzdělávacím procesu (Macurová 2007). Výzkum znakových jazyků mimo jiné přispívá i k poznávání a pochopení celé kultury Neslyšících. Komunita českých Neslyšících začíná být obecně vnímána jako jazyková a kulturní menšina s právem na vlastní jazyk, sílí respekt ke znakovému jazyku i ke specifické kultuře (srov. Kosinová 2008), která je s ním spojena. Samotní členové kulturní a jazykové menšiny českých Neslyšících přestávají zároveň vnímat komunikaci vizuálně-motorickým jazykem jako méně kvalitní a určenou pouze pro neveřejný prostor klubů Neslyšících a uzavřených virtuálních skupin na internetu.[1]

V současné době jsme však přes veškerý pokrok ve studiu znakových jazyků objektivně stále pouze ve fázi jeho poznávání. Není to situace specifická pouze pro český znakový jazyk, mnohé jiné znakové jazyky se nacházejí v podobné situaci, i v nich jsou zatím podrobně popsány jen některé jazykové struktury. Situace znakových jazyků na celém světě je obecně velmi komplikovaná. Největším, zejména sociokulturním specifikem jejich problematiky jsou především otázky:

a) standardizace/kodifikace;
b) bilingvismu/multilingvismu;
c) samotné povahy znakového jazyka / neexistence psané podoby.

Standardizace/kodifikace znakových jazyků

Znakový projev mluvčích českého znakového jazyka je velmi individuální. Na rozdíl od umělých systémů[2], pro něž je typickou (a žádoucí) vlastností unifikovanost (stejně jako exaktnost, jednoduchost, pravidelnost a systematičnost), je ve všech přirozených jazycích – nejen znakových, ale i mluvených – naprosto normálním jevem **variabilita**. Rozdíl mezi češtinou a českým znakovým jazykem je v tom, že čeština disponuje tzv. **spisovnou varietou**. Rozrůzněnost českého znakového jazyka bývá často označována jako „nejednotnost" a pokládá se za negativní rys. Lexikální rozrůznění českého znakového jazyka (různé podoby znaků) je dáno obvykle geograficky, ale také sociálně.

Tato skutečnost významným způsobem komplikuje nejen situaci ve vzdělávání ne-

slyšících[3], ale i tlumočení pro neslyšící[4]. Napříč celou Evropou se v různých obdobích objevily (úspěšné či méně úspěšné) pokusy standardizovat znakové jazyky. Tyto snahy však většinou nebyly úspěšné a mnoho různých variet nadále přetrvává i v českém znakovém jazyce.[5] V současné době se především díky novým komunikačním technologiím, které dovolují neslyšícím komunikovat v českém znakovém jazyce i na dálku, rozdíly mezi varietami částečně

---

[1] *V roce 1998 neslyšící student poprvé požádal tlumočníka o změnu komunikačního systému: požadoval tlumočení do českého znakového jazyka a odmítl transliteraci češtiny.*

[2] *Na rozdíl od přirozených jazyků nevznikly uměle vytvořené komunikační systémy spontánním a dlouhodobým vývojem, nýbrž cíleným a řízeným procesem s konkrétním cílem. Do této kategorie patří zejména manuálně kódované mluvené jazyky, např. znakovaná čeština a Gestuno. Znakovaná čeština je uměle vytvořený komunikační systém, který sestavili slyšící, aby se domluvili s neslyšícími uživateli českého znakového jazyka. Věta artikulovaná ve znakované češtině je sestavena podle gramatických pravidel českého jazyka, místo slov však využívá znaků „vypůjčených" z českého znakového jazyka.*

[3] *Učitelé se odmítají smířit s faktem, že na různých místech země se pro označení jedné skutečnosti používají různé znaky. Podle jejich názoru bude možné neslyšící kvalitně vzdělávat až ve chvíli, kdy se situace českého znakového jazyka ustálí, resp. až se vymezí spisovná forma českého znakového jazyka, kterou budou moci ve vzdělávání jednotně používat po celé zemi.*

[4] *Např. pro tlumočníka českého znakového jazyka působícího v Praze je náročné tlumočit pro neslyšící ze Zlína, kde neslyšící využívají mnoho jiných znaků než v Praze. Pro tlumočníka je tak náročné*

ového jazyka

stírají. Dnes jsou idiolekty spíše prostředkem, kterým lze projevit náležitost ke konkrétní subkomunitě českých Neslyšících, jsou nejvíce věcí identity. Znaková zásoba se v mnoha ohledech sjednocuje (např. jména státníků, názvy zemí Evropy a světa, označení funkcí a pozic) rovněž díky častější prezentaci českého znakového jazyka v médiích.[6]

Nejvíce respektující cestou vedoucí k výsledné standardizaci je podle našeho názoru:

1. **vytváření co možná největšího množství kvalitních slovníků** českého znakového jazyka, které budou hojně využívány nejen ve vzdělávání neslyšících, ale i tlumočníky pro neslyšící;
2. **působení co největšího počtu vzdělaných neslyšících mluvčích znakového jazyka ve vzdělávání** neslyšících;

3. **podpora co největší plošné prezentace znakového jazyka na veřejnosti**, především v audiovizuálních médiích a na internetu, a to prezentace přímo projevu neslyšících rodilých mluvčích, případně lingvisticky a translatologicky dobře připravených tlumočníků znakového jazyka;
4. **vytvoření kvalitního korpusu českého znakového jazyka**, který by obsahoval jazykový materiál, s nímž bychom mohli pracovat mimo jiné i při hodnocení výstupů tlumočení.

Bilingvismus/multilingvismus

Dalším významným specifikem českého znakového jazyka je jazyková situace jeho mluvčích. Především v důsledku neexistence psané formy znakového jazyka se neslyšící v České republice nacházejí v situaci **„povinného" bilingvismu**. Slyšící (většinově rodiče neslyšících dětí, učitelé apod.) v komunikaci s neslyšícími nepřekvapivě preferují jazyk mluvený, znakový jazyk bývá většinovou společností často potlačován a jeho užívání je akceptováno jen v situaci, kdy je v roli „berličky" pro výuku většinového jazyka, v mezidobí, než se neslyšící jedinec naučí dostatečně mluvený jazyk, případně v situaci, kdy je neslyšící osoba shledána méně schopnou, až nedostačivou pro výuku „náročnějšího" většinového jazyka (srov. Jabůrek 1998). Ve vzdělávacím prostředí se tedy stále ještě většinově používá mluvený jazyk. Znakový jazyk je neslyšícími používán především při volnočasových aktivitách a v prostředí intrakulturní komunikace neslyšících.[7]

Neslyšící se v každodenních komunikačních situacích ve svém jazykovém chování neustále pohybují **na škále od mluvené češtiny** (používané ve škole a v interkulturní komunikaci) **přes nejrůznější pidžinové systémy**[8] až po český znakový jazyk (užívaný především v interkulturní komunikaci, např. v klubech neslyšících). To je velký problém především pro tlumočníky, kteří vstupují do komunikační situace, během níž se musí naladit na své adresáty a odhadnout, v jaké části komunikační škály „mluvený jazyk – znakový jazyk" se pohybují. Ještě větší komplikací je, pokud tlumočník tlumočí pro větší skupinu neslyšících, kteří mohou mít různé jazykové preference.

Pidžinové systémy jsou především vzdělavateli neslyšících uplatňovány jako podpora vzdělávání neslyšících, zejména výuky většinového mluveného jazyka, které se podřizuje veškeré vzdělávání. Pochyby o znakovém jazyce jako jazyce stejně „kompetentním", jako je jazyk mluvený, vycházejí zcela jistě z menšinovosti znakového jazyka. Počet neslyšících mluvčích českého znakového jazyka není přesně znám, nejčastěji jsou uváděna čísla v rozmezí 7 000 až 15 000, a to je nepoměrně méně, než jaký je počet mluvčích češtiny (Hrubý 1999). Okruhy sociokulturních potřeb komunity Neslyšících a potřeb využívat znakový jazyk jsou zároveň odlišné. Neslyšící měli do roku 1989 jen omezený přístup ke studiu na středních školách s maturitou či na školách vysokých. Výzkum znakového jazyka začal až v roce 1993 a až v roce 1998 došlo k přijetí **zákona o znakové řeči**, který poprvé pojmenovává znakový jazyk jako jazyk českých neslyšících.[9] To vše ovlivňovalo vnímání znakového jazyka natolik, že se ve formálních situacích a na veřejnosti objevoval jen minimálně a sloužil téměř výhradně k intrakulturní komunikaci.

Především mladší a lingvisticky vzdělaní neslyšící zase znakovanou češtinu rozhodně odmítají a jejich stanovisko ke znakované češtině je jednoznačně záporné. Avšak lidé nedoslýchaví shledávají tento umělý komunikační systém za efektivní podporu při komunikaci se zástupci většinové společnosti.

Komunikační situace neslyšících není jednoduchá a s jistotou lze snad říci jen jediné: Názory respektující znakový jazyk jako jazyk zakotvený v menšinové kultuře a respektující jeho odlišnosti od jazyka většiny se u nás v rámci komunity Neslyšících i ve většinové společnosti prosazují jen postupně.

Různé jazyky a jazykové variety na jednom území a v jednom společenství mluvčích vstupují do vzájemného kontaktu (Macurová, Nováková 2008). Velká část mladších neslyšících tuto skutečnost odmítá, snaží se o jazykový purismus a tvrdí, že český znakový jazyk je zcela nezávislý na mluvené češtině. To je však vzhledem k situaci české komunity Neslyšících téměř nemožné. Český znakový jazyk jako menšinový jazyk je v nutném kontaktu s češtinou.[10]

Pro české neslyšící je jedinou šancí pro fungování ve většinové společnosti akceptování povinného bilingvismu. Vedle svého mateřského/preferovaného jazyka (českého znakového jazyka) jsou nuceni používat většinový jazyk (češtinu minimálně v její psané podobě).

Situace neslyšících je velmi specifická. Podle dostupných informací jich jen 5–10 % pochází z rodin neslyšících rodičů (Hrubý 1999). Z toho vyplývá skutečnost, že ve většině případů není na základě kritéria původu[11] možné, aby mateřským jazykem byl pro české neslyšící právě český znakový jazyk. V oblasti neslyšících a znakového jazyka se tedy při určování mateřského jazyka uplatňují mnohem intenzivněji

44

kritéria kompetence, funkce (frekvence užívání jazyka) a identifikace (Skutnabb-Kangas 1984: 15).[12]

Čeští neslyšící jsou v jazykové situaci bilingvismu s dominancí jednoho z jazyků (silnějším jazykem je český znakový jazyk a čeština je druhým jazykem, ve kterém jsou mnohem méně kompetentní).[13] K většinovému jazyku se dostávají až po získání alespoň základní kompetence v českém znakovém jazyce, tedy v době, kdy získali prostředek pro uchopení alespoň jednoho jazyka. Kompetence ve znakovém jazyce neslyšící získávají povětšinou mimo formální vyučování, od svých neslyšících vrstevníků, kteří pocházejí z rodin neslyšících rodičů, případně od starších neslyšících spolužáků – mluvčích českého znakového jazyka, se kterými jsou v intenzivním kontaktu například na internátě, případně během zájmových kroužků a ve volném čase mimo školní prostředí.

Jinakost znakového jazyka

Hlavním zdrojem všech komplikací (vzdělávání, tlumočení, standardizace) je především odlišnost znakového jazyka, který je v mnoha ohledech jiný než jakýkoliv ze známých jazyků mluvených. Vybrali jsme rysy, které jsou podstatné pro posuzování tlumočených textů v naší práci.

Na první pohled je zřejmé, že způsob existence českého znakového jazyka je jiný než způsob existence mluvených jazyků (jedná se o vizuálně-motorický jazyk) (srov. Macurová 1994). Jeho jinakost přímo ovlivňuje jeho další rysy, které z tohoto způsobu existence vycházejí.

Nejvýraznějším rysem českého znakového jazyka je 1. **simultánnost** a 2. **jeho existence v prostoru** (Macurová 2001: 94). Právě tyto charakteristiky jsou základem pro další popisy všech dosud známých znakových jazyků, které mají ještě společnou výraznější **ikonickou reprezentaci**, než mají jazyky mluvené.

Znakové jazyky *„mohou hromadit do jednoho znaku více informací, než je možné nahromadit do jednoho slova v mluveném jazyce“* (Boyes-Braem, Kolb 1990: 101–102).

Vedle manuálních nosičů se ve znakových jazycích uplatňují nosiče nemanuální. **Nemanuální nosiče** se považují za nosiče převážně gramatických informací (nemanuálně se vyjadřuje např. podmínka, rozkaz apod.). Kromě toho má nemanuální chování ještě jiný význam, např. se podílí na vyjadřování různých okolností děje. Nemanuální nosiče hrají svou úlohu při vyjadřování vlastností předmětů a jevů, při vyjadřování stupně (míry) těchto vlastností a při vyjadřování doplňujících okolností spojených s dějem.

Specifické postavení zaujímají mezi nemanuálními nosiči **pohyby úst**. Tradičně se v rámci české lingvistiky znakového jazyka vymezují **mluvní komponenty**, pohyby úst, které svou formou (podobou) na mluvený jazyk odkazují – jsou artikulovaným slovem z mluveného jazyka nebo artikulací jeho částí (Macurová 2001: 95). Tzv. **komponenty orální** jsou vedle toho vymezovány jako pohyby úst z mluveného jazyka neodvozené (srov. Macurová 1994, Macurová 2001, Motejzíková 2003, Vysuček 2003 a další).[14]

Vedle simultánnosti je typickým rysem znakových jazyků jejich **existence v trojrozměrném prostoru**, jejich prostorová organizace. *„Jako vizuální jazyk založený na tvarech, pozicích a pohybech (rukou, hlavy, horní části trupu) se znakový jazyk produkuje a vnímá v tzv. znakovacím prostoru (ohraničen je zhruba temenem, rozpaženými lokty, nataženýma rukama a pasem)“* (Macurová 2001: 97).

Trojrozměrný prostor je možné ve znakových jazycích využít pro vyjádření různých významů. Lze ho využívat tak, že v něm „malujeme“ události, jak se ve skutečnosti udály, nebo naznačujeme, jak nějaký objekt vypadá: podle toho lokalizujeme předměty, o kterých hovoříme, v prostoru. Takový znakovací prostor je pak nazýván prostorem **topografickým**. Zároveň je však prostor využíván pro syntaktické účely. V takovém případě se jedná o tzv. **prostor syntaktický** (gramatikalizovaný, popř. konvencionalizovaný). V tzv. syntaktickém prostoru mají referenty svá místa, která jsou utvořena na základě konvence.

Trojrozměrný prostor je základnou pro celou řadu struktur znakových jazyků. Je základnou textové soudržnosti (polem pro odkazování), vyjadřuje se v něm řada gramatických kategorií (výrazně např. číslo a čas), v prostoru (a „přímo“) se vyjadřují časoprostorové vztahy (v češtině vyjadřované např. předložkovými vazbami), ohýbají se v něm slovesa, pohyb v prostoru slouží pro vyjadřování věcně obsahových vztahů mezi výpověďmi (např. vztahu podmínky).

Český znakový jazyk je přirozeným jazykem, který je velmi odlišný od češtiny. Je však s češtinou v neustálém kontaktu a je jí jako většinovým jazykem velmi ovlivňován. Výsledkem všech vlivů na český znakový jazyk je jeho výrazná **rozrůzněnost a variantnost**, která se projevuje na všech rovinách jazykové stavby (od fonologie až po rovinu textu). Komplexní popis znakových jazyků (ani českého znakového jazyka), jak jsme již zmínili, do-

---

tlumočit plynule a srozumitelně (mnoha znakům nemusí porozumět ani v konkrétním kontextu). Zároveň je náročné rozhodnout se, jak je to „správně“, protože reálně se jedná o mnoho možných variant, které jsou dány především konkrétním mluvčím a konkrétní situací.

5 *To je dáno mimo jiné tím, že školy a školská zařízení pro neslyšící se nejen jako centra vzdělávání, ale i jako ohniska kulturního a společenského života nacházejí v různých částech země. Často se jedná o celé vzdělávací komplexy, kam neslyšící docházejí do mateřské školy i základní školy, často zde setrvávají i za účelem získání středoškolského vzdělání. Během těchto let vzniká ve skupině neslyšících mluvčích ustálená zásoba znaků, která je základem dialektu. Pokud tedy hovoříme o tom, že dialekt je záležitostí regionálního rozrůznění znakové zásoby, máme na mysli skutečnost, že „dialekty“ znakového jazyka vznikají především v okolí vzdělávacích areálů na různých místech České republiky. Takových center je u nás aktuálně jedenáct: Praha, Brno, Ostrava, Hradec Králové, Plzeň, Olomouc, Valašské Meziříčí, Kyjov, České Budějovice, Ivančice a Liberec. Absolventi těchto vzdělávacích komplexů získaný dialekt dále šíří. Vznikají partnerské a následně i rodinné svazky napříč zmíněnými dialekty.*

6 *Velmi významnou úlohu hraje pořad České televize Zprávy v českém znakovém jazyce, který je vysílán od roku 2000. Od roku 2008 jsou zprávy desetiminutové (na rozdíl od původních Zpráv, které byly jen pětiminutové) a od září roku 2014 se vysílají kromě všedních dní i o víkendech. Tento desetiminutový pořad obsahuje celkově 10–12 jednotlivých zpráv včetně 2–3 zpráv v oddíle Ze světa neslyšících, obsahujícím aktuální události z Česka i ze zahraničí, které jsou pro komunitu Neslyšících zajímavé. Tyto zprávy sestavují neslyšící editoři.*

7 *Baker (2011) pokládá za důležité postoje k jazyku: Jazyk neslyšících i jejich kultura by měly mít ve škole jistou prestiž, v dětech by mělo být posilováno vědomí příslušnosti k tomuto jazyku a k této kultuře (a i tímto způsobem by měla být podporována jejich sebedůvěra a sebeúcta). Ve škole by měly být k dispozici dospělé modely znakového jazyka (neslyšící učitelé), zároveň ale i dospělé modely jazyka většinového (učitelé slyšící) – v ideálním případě by měl být každý učitel neslyšících bilingvní. Podstatnou úlohu v úspěšné výchově a vzdělávání neslyšících hraje rodina. Rodiče neslyšících dětí potřebují emocionální podporu a informace; jen na jejich základě se mohou odpovědně rozhodnout, jaké vzdělávací modely pro své dítě zvolit. Celkový rozvoj neslyšícího dítěte podpoří spolupráce rodiny se školou a školy i rodiny s komunitou Neslyšících.*

8 *V našem prostředí se jedná o znakovanou češtinu, přesnou znakovanou češtinu zohledňující důsledně všechny koncovky ve tvarech českých slov, znak do řeči a podobné komunikační systémy.*

9 *Zákon tehdy definoval znakový jazyk takto:*
„§ 4 Český znakový jazyk
(1) Český znakový jazyk je základním dorozumívacím jazykem neslyšících v České republice.
(2) Český znakový jazyk je přirozený a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu. Český znakový jazyk má základní atributy jazyka, tj. znakovost, systémovost, dvojí členění, produktivnost, svébytnost a historický rozměr, a je ustálen po stránce lexikální i gramatické.“

10 *Čeština český znakový jazyk do určité míry ovlivňuje. Důkazy o tomto kontaktu jsou například a) prstová abeceda, kdy se jedná o manuální „zob-*

posud neexistuje. To jsou všechno skutečnosti, se kterými musí počítat tlumočník vstupující do komunikační situace s cílem propojit dva jazykově i kulturně odlišné světy.

Použitá literatura:

- *BAKER, C., 2011. Foundations of bilingual education and bilingualism. Multilingual matters.*
- *BOYES BRAEM, P.; KOLB, A., 1990. An lntroduction to Sign Language Research. In: PRILL WITZ, S.; VOLLHABER, T., eds. Sign Language Research and Application. Proceedings oj the lnternational Congress on Sign Language Research a Application, March 23–25, 1990 in Hamburg. Hamburg: Signum Verlag, s. 97–113.*
- *HOCKETT, Ch., 1958. A Course of Modern Linguistics. New York: Macmillan.*
- *HRUBÝ, J., 1999. Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu. 1. díl. Praha: FRPSP: Septima.*
- *JABŮREK, J., 1998. Bilingvální vzdělávání neslyšících. Praha: Septima. 43 s.*
- *KOSINOVÁ, B., 2008. Neslyšící jako jazyková a kulturní menšina – kultura neslyšících. Praha: ČKTZJ.*
- *MACUROVÁ, A., 2001. Jazyk a hluchota. Slovo a slovesnost 62, s. 92–104.*
- *MACUROVÁ, A.; NOVÁKOVÁ, R., 2008. Český znakový jazyk v kontaktu. Speciální pedagogika 17, č. 4, s. 14–34.*
- *MACUROVÁ, A., 2007. Lingvistika a cesty ke gramotnosti neslyšících. Speciální pedagogika 17, s. 49–61.*
- *POLÁKOVÁ, M., 2001. Čtení s porozuměním a čeští neslyšící. Speciální pedagogika 11, s. 207–219.*
- *STOKOE, W., 1960. Sign Language Structure: An Outline of the Visual Communication Systems of the American Deaf. Buffalo: Dept. of Anthropology and Linguistics, University of Buffalo.*
- *SKUTNABB-KANGAS, T., 1984. Why aren't all children in the Nordic countries bilingual? Journal of Multilingual & Multicultural Development 5, s. 301–315.*
- *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. 3. vyd. Praha: Academia, 2003.*

razování" grafémů psané formy češtiny. V českém znakovém jazyce se využívá pro vizualizaci názvů, vlastních jmen nebo např. značek. Dalším důkazem kontaktu je b) inicializace, kdy se jedná opět o využití prstové abecedy. V užším pojetí jde o situace, kdy pojmenování v českém znakovém jazyce vytvoříme tak, že k odpovídajícímu tvaru prvního písmene českého slova (písmenu z české prstové abecedy) přidáme pohyb. Tímto způsobem nejčastěji vytváříme ad hoc znaky pro skutečnosti, pro které neexistují ustálená pojmenování, případně nám nejsou známa, a o kterých hovoříme. Velmi často se v praxi využívá hláskování prstovou abecedou, kdy ke skutečnosti (vlastní jména, terminologie apod.) přiřadíme příslušný inicializovaný znak, který dále používáme v textu při odkazování. Dalším důsledkem kontaktu dvou jazyků jsou c) kalky (doslovné překlady struktury cizího slova pro vytvoření nového pojmenování) a d) mluvní komponenty, tj. pohyby úst, které vycházejí z artikulace českých slov a mohou být obligatorní (rozlišují význam), nebo fakultativní (projev v českém znakovém jazyce jen přibližují slyšícímu adresátovi).

[11] *Mateřský jazyk je jazyk, kterým mluví matka jedince, popřípadě osoba, která se na jeho výchově nejvíce podílí. Mateřský jazyk je ten, který se jedinec naučil jako první (Skutnabb-Kangas 1984: 13).*

[12] *Český znakový jazyk je mnohdy jazykem, ke kterému se neslyšící dostanou až po nástupu do vzdělávací instituce (do mateřské školy, případně až do základní školy). Po dlouhé době s nulovým přístupem k jazyku (ke znakovému jazyku neměli přístup a mluvený jazyk jim byl smyslově nepřístupný) se dostávají do kontaktu s neslyšícími vrstevníky – dětmi neslyšících rodičů, kteří jim zprostředkovávají znakový jazyk. Velmi brzy jej efektivně používají a upřednostňují v soukromé komunikaci. Znakový jazyk se pro ně stává jazykem, s kterým se identifikují.*

[13] *V dnešním systému vzdělávání stále převažuje monolingvální vzdělávání. Výsledkem je skutečnost, že neslyšící děti se stále dostávají do kontaktu se znakovým jazykem až po dlouhém období bez přístupu k jazyku. Ve školním prostředí se stále nevyužívá český znakový jazyk jako vzdělávací jazyk. V důsledku toho je penzum informací o světě, se kterým neslyšící žáci opouštějí školu, omezeno, a především jsou omezeny jejich kompetence v češtině (srov. Poláková 2001).*

[14] *Pojem orální komponenty v české lingvistice jako první zmiňuje Macurová (1994: 124) a popisuje je jako „pohyby rtů a/nebo úst, které nejsou odvozeny z mluveného jazyka".*

INZERCE

HLEDÁTE
PROFESIONÁLY

Pro vaše zařízení zajistíme odborný zdravotní a pomocný personál

Potřebujete rozšířit svůj tým o nové kolegy? Máte již vybrané kandidáty ze zahraničí a chcete, aby u Vás pracovali dlouhodobě? Nevyznáte se v legislativě zaměstnávání cizinců?

HR Summit Vám se vším pomůže a nabízí i více.

Jsme mladá firma se zkušeným týmem. Pracovníci HRS se pohybují v oboru téměř 10 let. Pro zkvalitnění služeb firma otevřela pobočku ve Lvově. Vyhledáváme vhodné kandidáty, zajišťujeme podporu při vyřízení víza.

Výhody spolupráce s námi:
Jsme Vaším partnerem od začátku do konce.
Získáte službu dle Vašich potřeb na míru.
Komunikaci s úřady vyřešíme za Vás.

Vstupní konzultace ohledně možností postupu je zdarma.
Vy si zvolíte pro Vás tu nejvhodnější variantu.

HR Summit, s.r.o. | Argentinská 286/38, Praha 7–Holešovice, 170 00 | Tel.: **+420 739 599 376** | E-mail: **oles.shokalo@hrsummit.info**